

Emnenr. 36

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Utsira

Emne: Helsing, Fokker og

Bygdelag:

Oppskr. av:

Gard:

(adresse):

G.nr. 31

Br.nr. 11.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Med ei rørsle med hovud gjer folk tilbøykt for ja og nei, er det ja ein vil gje tilbøykt for, brettar ein, og er det nei, ristar ein hovudet.

Hjem ein planötes med kjende og det er sparsomt om tidar, berer det nok at ein med å rette opp henda gjer tilbøykt for ei helsing.

2. Her er det mest so at ein kjenner kvarandre so vel ein tek vora å helsa når ein møtes, i helsinga tykkjer ein det ligg nokk stisk og frammandt, men folk i ^{Hjelmstad} Rongås like og ~~Hjelmstad~~, helsar ein på.

Lette er når ein møtes ute, utois er det når folk hjem på tusek, så innleide ein alltid med å helsa.

Utiok frammande helsar ein ikkje på, tetar at ein vil dei nokk.

3. Ein manns person helsar fyrst om det er ei donna han møter, hjem personen til tusek er det den som hjem som enten det er kvinna eller manne, som fyrst helsar.

4. Kytt men likevel mykje brukt er

det å seja gomorn eller berre morgn,
sanne kva tid på dagen det er ein mö-
es. Born brukar sjeldan helsa på andre
enn løroren sin, er det ei gjenta nei-
gjer ho ganske vgsdeleg, men er det ein
gub - lettar han sjeldan aldri på tvea

kvinner tek meir omsyn til kva dag-
en tid og iuretta helsinga si deretter,
dei slenger ^{innte} solistek gomorn - morgn,
enten det no er morgo eller kveld.

Eller er no det vanlege å seja - go-
morn, godag og godkveld.

5. Möter ein prest eller lensmann,
lettar ein på hatten, eller inga skil-
nad. Tegltingar og gode kjenningar i
bygda, lettar ein ikkje hatten for.

6. Ferleg tyding på korleis ein heid
hatt eller tvea når ein helsar, har ein
så aldri høyrd om.

7. Måten å helsa på er eins, enten ein er
kvead i høgtid - eller kvordagskveade.

8. Kjenn ein i vitjing til framande, eller
ad der er framande gjester tilstodes, kantar
helsar ein på dei framande, eller ikkje.
Når ein går, tek ein gjerne opp i handa
og funder for seg. Ullar ikkje det er van-
leg skilnad og bruk ^{når} det slekt slekt eller
vener ein har vore i gjesting tjå.

7 ein framand heim helsar ein gjerne
på borna som høyrer heimen til.

9. Klappa korande på otula - atula - som
eitkytt for venskap og glede - er kauskje
bruk, ein har det ein veit ikkje mest
noth til det.

10. Hatten tek ein ikkje av om so at ein

Höyror klodderenging fra Kystja, heller ikkje tryk ein av i arbeidet ein står med omme Kystjeklodde ringar, og er det eins outdoor det er kvinna eller mannen.

11. Møter ein lidferde eller brusefylgje, prøver ein å tingu møte med å ta ein omveg, luttast ikkje det, tek ein då hatt en av og står i still medan lidferda fer framom, er det eit brusefylgje held ein berse fram i å gå med hatten i handa.

12. Det har ikkje vore fortald om folk som før helsa på visse ting og dagar.

13. Gomorn seigst det til fram med middag, deretter vort det goddag til om lag klodde fem ned, og deretter vort det då godkveld til dess ein Höyror.

Etta og aftern er ikkje brukt, god midday lite brukt.

Til avskil vand det vorelyg för å seja farvell, eit ord ein sjeldan Höyrorer man byta om i ordet ödjö.

Ordet mamma har i some høve vore brukt för, og er det framlais brukt nota.

Ordet farvell som klark og tydeleg ber fram ei meining, er skeida eit til bote för det same og meiningslause ordet ödjö.

Kva kan då vera orsaka i det?

Personleg er ein av den meining, at sidan ordet er element brukt i byane der alle mennar forment og fink og med det gjev eitlyg för hög kultiv, må då ordet ödjö sjölvsagk vera det einaste rette.

Poenge ^{it} alle målsbid ein har og må skidast ^{om} i dette landet, er det soci-
ale - - -

14. Ein ser det særmeleg å nytta iuske helsing til framande eller nokon ein omgøes sjeldan. Det er til foldt ein møter både jomk og romk, at ein slenger eit eit morsu om so det høver eller ei. Folk^{her} er i botu og grimm sparsome med å helsa på krossande, ein møtes og slår av ein prost eitau å helsa.

15. Det vest på ein møte kan som fyrst helsar, som^{og} svarer kva svarst vest - helsar kan med morsu, vest og svarst det same.

16. Morn - godmorn er vorte mykje vanleg i brukt i den seinare tid, og etter som ein iaktje er mögje på kva tid er dögere det er, kan det mest lidjast med den engelske helsinga hallo, og som høver til ei kvortid som helsk.

17. Å helsa med orda Guds fred er iaktje brukt, men signe arbeidet, signe arbeid, signe kvila, signe laget og signe motu, er brukt. Ordet - signe var i grimmem mein brukt för, enn no.

Kjem ein til eit^{hús} kor foldt set og får seg mat, sejer ein helsk berre velbe-
komme.

I staden for ordet signe er tilfintu det mest brukt.

18. Orde tilstemmøter veit ein iaktje om - svarst ein gar eller ferd var ferd.

19. Gjester helsar på dei kan møter inne, og tek iaktje oppatt helsinga til vesten eller omde som kan møtte og

20. Er det so ein gysthjer ei samtale med vesten ^{kunstoren} vøleine, vøllar ein på i ei stund det best høver til det, og er det om ting ein ikkje vil andre skal høyra, bed ein då om å få snakka med hon, me har ikkje noko meste eller avgjort-tekne møte å få det til på.

21. Bunka på døra før ein går inn er brukt, og sidan det er ~~ein~~ skilt og brukt å bunka på ytterdøra, kan det verta vel mekje då vedt. vert å stå ute til ein trau innanfrå kjem ut og oppnar døra.

22. Er det vokne fald, vert dei med eingong bedne om å koma inn, enten dei er bedne om å koma eller ikkje, og vert borna oppvarta på some vis om so dei ikkje er sende i eit eller anna erend, då vert dei som jamnast å stå ute til erende deira er ordna.

23. Det er ikkje ålmunt, men mange er det som vert stående ved døra til dei vert bedne om å koma innom.

24. Kott eller kura let ein vera på i lengste laget, ein set seg gjerne ned og sitar å få det av.

25. Ein helsar med godmorn, goddag eller godkveld, etter som det lid på dagen.

26. Er det prest eller formande, tek ein gjerne opp i handa, eller inga skilnad.

27. Ulikt formande går ein gjene til møtes med for å helsa.

28. Trune vert det ikkje gjort noko

skilnad på framande eller kjenninger,
 Kanskje og ein ser seg meir om etter
 ein stad å sitja for ein framand og best
 fram den beste stolen, ein kjenning deri-
 mot bed ein sjölv om å finne^{seg} sete,
 med uttrykk som - sett deg, sjå å
 få sitja.

29. Utanom vanlig helsing er ordet
 velkommen noko lite brukt, ein ser ut-
 trykke vera vel mykje igrare.

30. Gammelt var farvel og fakk for meg
 - oss eller nå. No er det adja, og iblant
 mamma, og svarer vert å ta oppatt det
 same.

31. Til avslut ved reis og som truleg
 kom vera siste gang, vert det sjelden
 sagt mange ord. Eit fast handtrykk
 og blikk i augo, seier då meir enn
 mange ord. Før ein fram ord, vert det
 å gnutte far vel og trulleg reis, fakk
 vare på deg sjölv og ta inga chance kor
 det er føre.

32. Det er ystisk sparsomt med kysene,
 ein ser det nærast som ein uttrykk;
 og det er lite best ikkje brukt.

33. Ein følger seg stund i å kysa krossene
 - det er alle småbarn og voksne gjer
 ein klemme, eller brukt det ikkje.

34. Ein kom apok med å (gi minne),
 kysa inni si eiga hand og blåsa kysene
 over til den kysen er tutenk.

35. Kysa krossene på hande brukt
 ikkje av nokon.

36. Vi ein sjna vurdred for noko ser
 leg, fakk ein då opp i kanda.

37. Takkje det, nei.

38. Ver god og myssa.

39. Jo, det er brukt, og kallar ein det for å byta nase.

40. Både foreldra og vaksne elles kan gjera det. Førre born kan og gjera det med dei minste.

41. Å stela nasen frå dei minste borna kjenner ein vel til, og er då megen å gjera det slik det er nemnd i spørsmålet. Ein kallar det å stela nasen.

42. Vaksne gjer det med born, og kallar ein det for å vera god med ein.

43. Det kan vera brukt millom born og foreldra, og millom vaksne og born, men ikkje millom vaksne.

44. Ein brukar å segja tillukka med arbeid, tillukka med lagak og tillukka med dagen o. s. v. Her det feöver brukar ein og ordet gratulera. Gratulera med dagen - h. d.

45. I jula vert det sagt gledeleg jule eller god jule. I nyåret - godt nyår eller godt nytt år. I påske og pinse er eitlykhet - god-brukt. I andre festdagar, borneførel og döp, brölving og brüdeöip, er eitlykhet tillukka eller gratulera brukt.

46. Ved dödföll eller annan motgang, vert det helst ikkje sagt motto. Ein ser det som ein kondolense i å vera följvoren.

47. I gravferd er det vanleg stukt og brukt at det vartast opp med mak etterpå te- mesta på kystkjegarden er ferdey. För var det brukt å ha mak böde för og ein gjevat og kom alt frå kystkjegarden.

Når møtstunda vel er over, går då kvar einstaka som har vore med i fylgje fram til dei som står den ovlidne mor og takkar for seg med å ta dei i handa for ein går. Trostuden som tokka fekk - for, er sjölv tokk.

48. I rasjonesingstida med inga møtstede, var det brukt at ein på Kystvegarden tokka dei framme for synt vordnad. Det er som ein på ein måte vil synda den ovlidnes tokkremd i og med møtstede.

Osak skila kjemmer ein ikkje.

49. Si vovordnad syner ein i å vera frammond og utan fokter.

50. Folk ein kjemmer vel, sejer ein du til, og til framonde dei.

I noko man er det rett brukt å seja dei til personar jomvel om dei er godt kjende men noko elde enn seg sjölv.

Det er meint å synda ei meir indesleg vordnad, utan at ein sjölv vorast det framonde i det. Jomvel til far og mor har det vore brukt.

I seer fer er endje brukt.

51. Non seer ho i staden for du seer dei, har elodi vore brukt.